

МОЖЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Кундєєва Г.О., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії і політології

Євсєєва І.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Національний університет харчових технологій
Київ, Україна

Одним із найважливіших завдань розвитку економіки України є всебічно обґрунтована та практично забезпечена політика інноваційного розвитку промисловості. Створення конкурентоспроможного промислового комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв'язати основні завдання соціально-економічного розвитку, зумовило розробку та впровадження Концепції державної промислової політики, основним принципом якої визначено перехід промисловості на інноваційний тип розвитку.

Слід зазначити, що дослідниками теорії довгих економічних коливань було переконливо доказано можливість виходу з депресій, що обумовлені структурними кризами світової економіки, насамперед за рахунок різкого підвищення інноваційної активності підприємств, а це в свою чергу обумовлює становлення нового технологічного устрою.

Формування відтворювального контуру нового технологічного укладу – тривалий процес, що має два якісно різних етапи. Перший – поява ключового чинника і ядра нового технологічного устрою в умовах процвітання домінуючого укладу, який об'єктивно обмежує виникнення виробництв нового укладу потребами власного розширеного відтворення. З вичерпанням економічних можливостей цього процесу настає другий етап, який починається із заміщення домінуючого технологічного устрою новим, а це набуває вигляду нової довгої хвилі економічної кон'юнктури.

На сьогодні в Україні домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія тощо). Понад 90% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Також необхідно зазначити, що відбулося значне падіння частки машинобудування у структурі промисловості. Значною на сьогодні залишається ступінь зносу основних фондів (перевищує 50%). Вище зазначені факти свідчать про деіндустріалізацію вітчизняної промисловості.

Однак відносно п'ятого технологічного укладу, ядром якого є виробництво електронної техніки і який домінує сьогодні у високорозвинених країнах, можна наголосити на тому, що в Україні майже до 2000 року цей уклад перебував у зародковому стані. Теперішнє його

зростання пов'язане з сферою споживання, а саме з задоволенням вітчизняного споживача персональними комп'ютерами, мобільними телефонами та розширенням мережі Інтернет, а це не інакше як явна імітація даного технологічного укладу, тому що відсутнє власне ядро.

Слід зазначити, що в процесі заміщення технологічного устрою, відстаючі країни отримують перевагу. Не будучи обтяженими надмірним перенакопиченням капіталу в рамках застарілого технологічного устрою, при формуванні відтворювального контуру нового укладу, вони можуть орієнтуватися на вже накопичений інвестиційно-технологічний досвід розвинених країн. Це дає змогу зазначеним країнам оптимізувати склад створюваних технологічних ланцюжків. На сьогодні економіка України не в змозі побудувати п'ятий технологічний уклад, але існує певний шанс утворення шостого. Кордон між цими укладами лежить в глибині проникнення технології в структуру матерії і масштабах обробки інформації.

Якщо п'ятий технологічний уклад ґрунтується на застосуванні досягнень мікроелектроніки в управлінні фізичними процесами на мікронному рівні, то шостий – на використанні нанотехнологій. Саме на нанорівні з'являється можливість змінювати молекулярну структуру речовини, наділяти її принципово новими властивостями у відповідності до зазначеної мети, а також проникати в клітинну структуру живих організмів і видозмінювати їх. В даний час розвиток шостого технологічного устрою стримується незначним масштабом і невідпрацьованістю нанотехнологій, а також і неготовністю соціально-економічного середовища до широкого застосування відповідних технологій. За прогнозними оцінками Наукового фонду США, до 2015 р. річний обіг ринку нанотехнологій досягне 1–1,5 трлн. дол. [1].

Аналіз сучасного стану вітчизняної науки свідчить про те, що розмір інвестицій, що вкладаються у науку, дуже незначний (менше 1% ВВП). Це об'єктивно не дає вітчизняній науці можливості реалізувати свою функцію ефективного забезпечення інноваційного розвитку економіки. Для цього потрібно було б мати наукоємність ВВП понад 1,7%. Застарілість сучасної технологічної бази вітчизняної науки унеможливорює проведення в Україні досліджень на світовому рівні без допомоги зарубіжних партнерів. Саме тому чимало значущих досягнень українських вчених стають інтелектуальною власністю інших країн. Майже половина наукових кадрів України витрачає свій творчий потенціал здебільшого в інтересах зарубіжних замовників [2].

Необхідно відмітити той факт, що інтелектуальна перевага матеріалізується надприбутком, інтелектуальною рентою. Доля інтелектуальної ренти в ціні продукції на сьогодні дуже значна. Так у виробництві комп'ютерної техніки, інформаційної техніки, мобільному зв'язку частка інтелектуальної ренти складає більше 30% в ціні продукції.

У авіабудуванні досягає 40-50%, у програмному продукті та інформаційних послугах частка інтелектуальної ренти може досягати 90% [3]. Це означає, що країни, які нездатні створювати ці сучасні продукти, вимушені оплачувати цей надприбуток або за рахунок сировини, або за рахунок своїх робочих рук.

Однак аналіз даних експертних оцінок, отриманих у рамках виконання Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України, свідчить, що вітчизняна наука зберегла здатність за певних умов виконувати дослідження і отримувати результати світового рівня саме у тих напрямках, які формують шостий ТУ:

- дослідження наноструктур і розробка нанотехнологій;
- імунобіотехнології, біосенсорика та молекулярна діагностика;
- біотехнологія рослин та біофізика;
- кріобіологія та кріомедицина; нейронаука, зокрема нейрофізіологія;
- інформатика; мікро- та оптикоелектроніка [2].

Крім того, новий технологічний устрій поширюватиметься на охорону здоров'я, ефективність якого багато разів зросте із застосуванням клітинних технологій і методів діагностики генетично обумовлених хвороб, і сільське господарство, яке стане більш ефективнішим завдяки застосуванню досягнень молекулярної біології і генної інженерії.

Література:

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kapital-rus.ru/strateg_invest/element.php?ID=5863
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, проект [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://portal.rada.gov.ua:7777/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=36677
3. Глазьев С.Ю. Мировой экономический кризис как процесс замещения доминирующих технологических укладов [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://spkurdyumov.narod.ru/Kriz.htm>

OPPORTUNITIES FOR INNOVATION INDUSTRY UKRAINE

The state of technological development in Ukraine was consider. Determined the possibility of change of technology at the expense of their own innovative core.

Keywords: class of technology, actually the core technology, innovative development